

Кенет Нејлор

СТАЊЕ ПРОУЧАВАЊА ЈУЖНОСЛОВЕНСКИХ ЈЕЗИКА И ЛИНГВИСТИКЕ У САД

На првом од ових симпозијума 1971. године, Едвард Станкјевич са Јелског универзитета (Yale University) говорио је о стању југославистике у Сједињеним Државама¹. Овај мој реферат је написан са намером да буде допуна Станкјевичевом реферату и да пружи нове податке. За ових последњих пет година откада је Станкјевич написао свој реферат показао се знатан развој на подручју југославистике у Америци и по броју књига и чланака који су изашли², и по формирању научних друштава чији је главни циљ унапређење изучавања у области јужнословенској или југоисточноевропској.

Јужнословенски језици – бугарски, македонски, словеначки и српскохрватски – предају се на многим истакнутим факултетима. Српскохрватски језик се предаје највише. И мада је број универзитета где се овај језик предаје мали у поређењу са универзитетима који имају тзв. „светске језике”, као што су руски, француски и немачки, ипак је најимпозантнија чињеница да се предаје на 48 универзитета или колеџа³.

---

¹ Јужнословенске студије у Сједињеним Америчким Државама, *Научни састанак слависта у Вукове дане, Реферати и саопштења* (1973), Београд, 75–79. У овом реферату Станкјевич говори такође о књижевности и фолклору, али ја ћу да говорим само о језику и лингвистици.

² Широк и детаљан преглед јужнословенских студија у Америци може се наћи у књизи *Language and Area Studies: East Central Europe and Southeastern Europe: A Survey* под редакцијом Чарлса Јелавића (Charles Jelavich) (Chicago and London, 1969). Поглавље о књижевности написао је Вилијам Харкинс (William Harkins), о фолклору – Алберт Лорд и Дејвид Бајнам (David Bynum), Станкјевич о лингвистици а Хауард И. Аронсон (Howard I. Aronson) – о предавању јужнословенских језика. У свом чланку Аронсон даје списак универзитета на којима се предају ти језици.

³ Према подацима Modern Language Association српскохрватски се језик предаје на следећим универзитетима и колеџима (они који имају право да дају

На свим катедрама на којима се добија докторат из славистике предаје се српскохрватски. Ови подаци узети су из разних спискова које објављује Америчко удружење за модерне језике (Modern Language Association of America). Бугарски је други језик по реду који се најчешће предаје у САД. Тај се језик предаје на 12 факултета⁴. Македонски и словеначки су мање заступљени, оба се редовно предају на три факултета⁵. (У вези с тим подацима треба истаћи да доста факултета, укључујући и мој, имају курсеве бугарског, македонског или словеначког на турској бази (неформалној), па их зато не укључују у статистику MLA-а). Доминирање српскохрватског језика се може објаснити делимично тиме што се већина америчких научника у југославистици (односно у јужнословенској лингвистици) бави српскохрватским језиком или књижевношћу⁶. Исто тако

докторат обележени су звездицом): 1. Allegheny College. 2. Amherst College. 3. Boston College. *4. Brown University. *5. University of California at Berkeley. *6. University of California at Los Angeles. 7. University of California at San Diego. *8. University of Chicago. *9. Columbia University. *10. Cornell University. 11. Florida State University. 12. George Washington University. 13. Grand Valley State College. *14. Harvard University. 15. University of Illinois, Chicago Circle. *16. University of Illinois, Urbana. *17. Indiana University. *18. University of Kansas. 19. Lawrence University. 20. Macalester College. 21. Michigan State University. *22. University of Michigan. 23. University of Minnesota. 24. State University of New York, Stony Brook. 25. State University of New York, Buffalo. *26. New York University. *27. University of North Carolina. *28. Northwestern University. *29. Ohio State University. 30. University of Oregon. 31. Pennsylvania State University. *32. University of Pennsylvania. *33. University of Pittsburgh. 34. Portland State University. 35. Queens College, CUNY. 36. School for International Training. *37. University of Southern California. 38. University of Tennessee at Knoxville. *39. University of Texas. *40. Vanderbilt University. 41. University of Vermont. 42. University of Victoria, Victoria, British Columbia, Canada. *43. University of Virginia. *44. University of Washington. 45. West Chester State College. *46. University of Wisconsin, Madison. 47. University of Wisconsin, Milwaukee. *48. Yale University.

⁴ Бугарски се предаје на следећим универзитетима: 1. Brown University. 2. Carleton University, Ottawa, Ontario, Canada. 3. University of Chicago. 4. Harvard University. 5. Indiana University. 6. Lawrence University. 7. University of Pittsburgh. 8. Syracuse University. 9. University of Virginia. 10. University of Washington. 11. University of Wisconsin, Madison. 12. Yale University.

⁵ Словеначки се предаје на овим универзитетима: 1. Lawrence University. 2. Pennsylvania State University. 3. Southern Colorado State College; и македонски на овим: 1. University of Chicago, 2. Lawrence University, 3. New York University.

⁶ Има велики број стручњака који се баве књижевношћу и фолклором. На жалост, због временских ограничења, овде не могу да говорим о тим струкама, али желео бих да поменем само неколико: Том Екман (Thomas Eekman), Мери П.

треба указати на чињеницу да су неки универзитети познати као центри за југославистику нарочито за јужнословенску лингвистику због радова својих професора на том подручју. Међу овим факултетима је Чикашки универзитет (The University of Chicago) на коме су: Хауард И. Аронсон (Howard I. Aronson), Збигњев Голомб (Zbigniew Gołąb), Ерик П. Хемп (Eric P. Hamp) и Костас Казазис. Мој универзитет, Охајски државни универзитет (The Ohio State University), такође је познат на овом подручју због радова Илзе Лехисте (Ilse Leliste), Јасне Крагалот (Jasna Kragalott) и Кенета Нејлора (Kenneth E. Naylor); 1975. год. Чарлс Е. Грибл (Charles E. Gribble) дошао је и донео собом експертизу о старословенским, старосрпским и староруским рукописима. Осим тога, The Ohio State University постаје нагло главни центар за изучавање старословенских рукописа у САД због своје Хиландарске збирке (Hilandar Collection) микрофилмованих рукописа из манастира Хиландара и других манастира на Светој Гори, затим из Бугарске и Грчке скупљених од стране Матеја Матејића. Други познати факултети за нашу науку се налазе у Лос Анђелесу, Калифорнијски универзитет у Лос Анђелесу (University of California), где су Александар Албин, Ронел Александер (Ronelle Alexander) и Хенрик Бирнбаум, Колумбијски универзитет (Columbia University) у Њујорку, где је Радо Л. Ленчек и Јелски универзитет (Yale University) у Њухевну, где су Едвард Станкјевич и Рикардо Пикио (Riccardo Picchio).

На подручју истраживања и публикација из јужнословенске лингвистике има велик број људи које треба поменути. Радови се пишу из различитих аспеката језика и различитим методима. Осим оних који се раде првенствено на пољу југославистике, има и добар део литературе који третира опште словенске проблеме који укључују знатне делове једног или више других јужнословенских језика. У свом чланку о проучавањима која се врше на овом подручју ја ћу прво навести опште доприносе, а онда ћу се осврнути на радове у којима се третирају и поједини језици.

Амерички слависти су се бавили великим бројем општих проблема из фонологије и граматике јужнословенских језика. Ронел Александер је урадила типологију фонолошких односа⁷, Едвард Станкјевич је обра-

---

Кут (Mary P. Coote), Алберт Бат Лорд (Albert Bates Lord), Дејвид Бајман (David E. Byman), Васа Михајловић, Матеја Матејић, Никола Моравчевић, Чарлс А. Ворд (Charles A. Ward), Анте Кадић.

⁷ *Phonemic Re-Write Rules and Balkan Slavic*, International Journal of Slavic Linguistics and Poetics (даље IJSLP) 14 (1971), 5–20.

дио форме инфинитива у јужнословенским језицима⁸ и акценатске одлике женских основа на *-a* у јужнословенским језицима⁹. У оба случаја он третира јужнословенске језике у оквиру ширег словенског контекста. Станкјевич је такође посветио приличан део својих расправа области која третира проблеме свих словенских језика преко јужнословенских језика, нпр. у својој расправи о словенском систему рода и о систему акцената у конјугацији¹⁰ јужнословенски језици, наравно, играју веома важну улогу у описивању дијахроније и синхроније морфонологије словенских језика¹¹. Двојица научника Д. Б. Џонсон (D. B. Johnson) и Радо Ленчек су се у својим општим радовима – оба типолошка – служили подацима из јужнословенских језика. Ленчек је обрадио морфонологију словенског императива¹², док се Џонсон у својој студији словенских глагола који означавају положај тела¹³ ослања већином на српскохрватски језик. Ј. Крагалот и К. Е. Нејлор су се у својим студијама о историјско-граматичком развоју такође служили материјалом из јужнословенских језика. Ј. Крагалот у расправи о ширењу суфикса *-et* у словенској деklinацији¹⁴, а Нејлор у студији о двојини¹⁵. Има и радова о синтакси: Виктор Фридман (Victor A. Friedman) расправљао је о проблему релативних реченица у јужнословенским језицима¹⁶ а Томас Ј. Батлер (Thomas J. Butler) описивао је намерне реченице у балканским језицима¹⁷. У једном

⁸ *The Forms of the Infinitive in the South Slavic Languages*, Ricerche slavistiche 17–19 (1970–72), 495–504.

⁹ *The Accent and Grammatical Categories of the -a Stems in South Slavic*, Јужнословенски филолог (даље ЈФ) 30 (1973), 192–202.

¹⁰ *The Grammatical Genders of the Slavic Declension*, IJSLP 11 (1968), 27–41; *The Accent Patterns of the Slavic Verb*, American Contribution so the Sixth International Congress of Slavists, I. The Hague – Paris (1968), 359–375.

¹¹ *Slavic Morphophonemics in its Typological and Diachronic Aspects*, Current Trends in Linguistics. 3, Theoretical Foundations, The Hague (1966), 495–520.

¹² *On the Morphophonemic Patterning of the Slavic Imperative*, American Contributions to the Seventh International Congress of Slavists. I. The Hague – Paris (1973), 169–210.

¹³ *Toward a Typology of the Slavic Verb: The Verbs of Body Position*, American Contributions to the Sixth International Congress of Slavists, I. The Hague – Paris (1968), 129–154.

¹⁴ *On Some Developments of the -et- Declension in Slavic*, Folia Slavica 1 (1976).

¹⁵ *On Some Developments of the Dual in Slavic*, IJSLP 15 (1972), 1–8.

¹⁶ *The Relative Clause in Slavic: South Slavic*, The Great Chicago Whichhunt, Chicago (1972), 40–46.

¹⁷ *A Balkan Pattern for Purpose Clauses, Bulgaria, Past and Present*, Columbus (1976), 292–295.

интересантном раду Нејлор је покушао да да нову класификацију јужнословенских дијалеката¹⁸.

У прегледу радова о појединачним словенским језицима, које су Американци написали, почињу са бугарским. Мада постоји приличан број научника који су радили на том језику, тројица се морају поменути као најактивнији у америчкој бугаристици – Хауард И. Аронсон, Фредерик Коламбус (Frederick Columbus) и Ернест А. Скатон (Ernest A. Scatton). Аронсон ради на том подручју већ доста времена и написао је низ радова о бугарском језику. Његова студија о морфонологији је најбољи опис бугарске граматике на енглеском и преведена је на руски¹⁹. Осим тога он се веома опширно бавио глаголским системом²⁰. Скатон се првенствено интересује за фонолошка питања, нарочито она која су морфонолошке природе. Његова књига о бугарској фонологији²¹ је интересантна и важна серија студија о неким морфонолошким проблемима. Он је такође третирао глаголску морфологију на бази једне основе, као и друге проблеме из бугарске морфонологије²². За разлику од Аронсона, Скатон се у свом раду служи трансформативно-генеративним моделом, што представља изванредан проблем за оне који нису упознати са том теоријом. Коламбус се разликује од својих колега по томе што је његов главни интерес везан за историјски а не синхронијски аспект. Главни део његових публикација се бави језиком 18-ог века, нарочито језиком Со-

¹⁸ *A Morphological Classification of South Slavic Dialects*, American Contributions to the Seventh International Congress of Slavists, I, The Hague – Paris (1973), 275–284; в. такође *Bulgarian Dialects in the South Slavic Framework*, Зборник за филологију и лингвистику (даље ЗФЛ) 16/2 (1973), 33–38.

¹⁹ *Bulgarian Inflectional Morphophonology*, The Hague – Paris (1968); руски превод *Морфонологија болгарског словоименија*, Москва (1974).

²⁰ *The Grammatical Categories of the Indicative in the Contemporary Bulgarian Literary Language*, To Honor Roman Jakobson, The Hague – Paris (1967), 82–99; *Interrelationships between Aspect and Mood in Bulgarian*, Folia Slavica 1 (1976).

²¹ *Bulgarian Phonology*, Cambridge, Mass. (1975).

²² *The Alternation /e/a/ in Modern Bulgarian*, Slavic and East European Journal (даље SEEJ) 17 (1973), 427–432; *Metathesis of Liquids and ъ and the Bulgarian verb*, Езиковедски изследованија в памет на Професор д-р Стојко Стојков, Софија (1974), 87–90; *Liquids, Schwa and Vowel / Zero Alternations in Modern Bulgarian*, Bulgaria, Past and Present, Columbus (1976), 323–327; *How Bulgarian Treats its Vowels: Truncation and the Phonology of Contemporary Standard Bulgarian*, Folia Slavica 1 (1976); *Генеративна интерпретација на ятовия преглас в българските диалекти*, Известия на Института за български език, 20 (1972), 91–107, у сарадњи са Д. Бартоном Џонсоном (D. Barton Johnson).

фронија Врачанско²³, али он је третирао и неке опште проблеме²⁴. Други који су допринели у области бугарске лингвистике су: Џејмс Оџеро (James Augerot)²⁵, Р. Александер (R. Alexander)²⁶, покојни Чарлс Бидвел (Charles Bidwell)²⁷, Вилијемс Денијелс (Williams Daniels)²⁸, Херберт Гелшон (Herbert Galton)²⁹, Виктор Фридман (Victor Friedman)³⁰, Марк Елсон³¹, Илзе Лехисте³² и Едвард Станкјевич³³.

Упркос чињеници што се македонски слабо предаје у САД, постоји жив интерес за македонску лингвистику. Хорас Лант (Horace Lunt), аутор прве граматике македонског језика³⁴, доајен је америчке македонистике. Али постоје и други који раде на том пољу. Традицију македони-

²³ *A Modern Bulgarian Grammatical System in Sofronij's Second Copy of the Историја Славеноболгарския*, докторска дисертација, University of Colorado (1972); штампано под истим насловом у часопису Балканско езиковознание 16/2 (1973) и 17/1 (1974); *Phonological Rules in the Language of Sofronij Vračanski*, Topics in Slavic Phonology, Cambridge, Mass. (1974), 43–49; *The Language of Sofronij Vračanski's Second Copy of the Историја Славеноболгарская as a Source of one Grammatical Phenomenon in Modern Bulgarian*, Bulgaria, Past and Present, Columbus (1976), 285–296.

²⁴ *On the Category of 'Object Definite' in Modern Bulgarian*, Folia Slavica 1 (1976).

²⁵ *Jat and the Bulgarian Verb*, Topics in Slavic Phonology, Cambridge, Mass. (1974), 24–28.

²⁶ *Transitional West Bulgarian Dialects: A Structural Approach*, Bulgaria, Past and Present, Columbus (1976), 310–316.

²⁷ *Bulgarian Syntax*, Linguistics 29 (1967), 5–33; *The Stress Pattern of the Noun in Bulgarian*, Studies in Linguistics 20 (1968), 40–47; *The Bulgarian Numeral*, Studies in Linguistics 20 (1968), 48–52; *The Adjective and Pronoun Systems of Bulgarian*, Studies in Slavic Linguistics and Poetics in honor of Boris O. Unbegaun, New York – London (1968), 15–20; *A Classification of the Bulgarian Noun*, Symbolae in honorem Georgii Y. Shevlelov, München (1971), 54–62; *The Bulgarian Verb*, Glossa 3 (1969), 241–266.

²⁸ *Bulgarian Segmental Alternations*, докторска дисертација, University of Illinois (1971); *Word Stress Assignment in a Generative Grammar of Bulgarian*, Bulgaria, Past and Present, Columbus (1976), 328–333.

²⁹ *A Bulgarian Syntactic Model*, Bulgaria, Past and Present, 318–322. *The Evolution of Bulgarian Syntax: A Phenomenological Study of 'Analyticism'*, Балканско езиковознание 12 (1968), 45–99.

³⁰ *The Question of a Bulgarian Indefinite Article*, Bulgaria, Past and Present, 334–340.

³¹ *The Definite Article in Bulgarian and Macedonian*, SEEJ 20 (1976), 273–279.

³² *Akustische Analyse bulgarischen Silbenkerne*, Phonetica 21 (1970), 40–48 (у сарадњи са К. Поповом).

³³ *Акцентные системей существительных в болгарском*, Исследования по славянскому языковознанию, Москва (1971), 251–265.

³⁴ *Grammar of the Macedonian Literary Language*, Skopje (1952).

стике, коју је започео Лант, наставио је З. Голомб када је 1961. год. дошао на Чикашки универзитет из Пољске. Он активно ради на том подручју – особито на дијалектологији³⁵, а и на проблемима македонско-влашког међусобног утицаја³⁶. Треба даље истаћи чињеницу да се последњих година ствара нова генерација научника који се интересују за македонски језик, као нпр. Марк Ј. Елсон и Виктор А. Фридман. Обојица су написали дисертацију о извесним особинама македонског језика и сада настављају да раде на другим проблемима језика. Елсон се првенствено интересује за фонологију, а писао је и о историјским и морфонолошким проблемима³⁷. Фридман, међутим, више се занима синтаксом и граматиком³⁸, али писао је и о историји македонског народног и књижевног језика³⁹. Такође и неки други су радили у области македонског језика, међу њима су: Александер Албин изучавао је деривацију⁴⁰, П. Бидвел – морфологију именица⁴¹, Вејлс Браун (Wayles Browne) питања синтаксе⁴², Ерик Хемп је истраживао неке проблеме македонско-албанског језичког контакта⁴³, а Владимир Миличић је спремио обратни речник на бази *Речника на македонскиот јазик*⁴⁴.

³⁵ Два македонска говора (*На Сухо и Висока на Солунско*), Македонски јазик 11–12 (1960/61), 113–182; 13–14 (1962/63), 173–276; *Синтактичка конотација*, Македонски јазик 15 (1965), 91–100.

³⁶ За „механизмот“ на словенско-романските односи на Балканском Полуостров, Македонски јазик 21 (1971), 5–18; *On the Mechanism of Slavic-Rumanian Linguistic Interference in the Balkans*, Bulgaria, Past and Present, 296–309.

³⁷ *A Generative Phonology of Contemporary Standard Macedonian*, докторска дисертација, Harvard University (1973); *Symmetry in Phonology*, Language 51 (1975); *Observations on the Macedonian Conjugation*, Folia Slavica 1 (1976).

³⁸ *The Grammatical Categories of the Macedonian Indicative: A Study in Syntax, Semantics and Structure*, докторске дисертација, The University of Chicago (1975); *Some observations on the Macedonian Predicate*, SEEJ 20 (1976); *Некоје особености на македонскиот глагол*, Македонски јазик.

³⁹ *Macedonian Language and Nationalism in the 19th and Early 20th Century*, Balkanistika: Occasional Papers in Southeast European Studies 2 (1975), 83–89.

⁴⁰ *Именице на -ба/-идба у македонском књижевном језику*, Македонски јазик 23 (1972), 15–20.

⁴¹ *The Structure of the Macedonian Noun*, Xenia Slavica: Studies Presented to Gorko Ružičić, The Hague – Paris (1975), 23–32.

⁴² *The Phrase Definiteness in Relatives and Questions: Evidence from Macedonian*, Linguistic Inquiry 1 (1970), 267–270.

⁴³ *Albanian vrap*, Македонски јазик 23 (1972), 285.

⁴⁴ *Обратен речник на македонски јазик*, Скопје (1967).

Нешто мање радова има о словеначком језику. Амерички слависта који се највише бави овим језиком је Радо Ленчек. Он је издао једну корисну и важну библиографију словеначке лингвистике у Америци⁴⁵ а исто тако и низ радова о разним проблемима језика⁴⁶. Осим тога и други су обратили пажњу на тај језик, као: Станкјевич⁴⁷, Ферел (Ferrell)⁴⁸ и Јосеф Патерност⁴⁹. Они су испитивали неке проблеме. Бидвелов покушај⁵⁰ да на структуралној бази опише језик био је веома дискутабилан и изазвао јаку реакцију међу научницима. Осим тога, постоји и изванредан број дисертација написаних од стране Американаца о словеначком језику⁵¹.

Без сумње највише америчких радова на пољу јужнословенске лингвистике се бави српскохрватским језиком. Велик број књига и чланака је објављен о језику и интересовања се простиру преко читавог поља синхроничних и дијахроничних проблема. Заправо, било би сасвим правилно да се каже да се Американци баве свим аспектима србокроатистике. Само два подручја – ономастика и етимологија – веома су мало испитана у Сједињеним Државама, мада је С. Е. Грибл (С. Е. Gribble) написао један рад о етимологији речи „декла“⁵². Питања граматичке и морфонолошке природе третирана су детаљно: К. Е. Нејлор је описао морфоно-

⁴⁵ *A Survey of American Linguists' Publication of Slovene Language* (1943–1973), *An Annotated Bibliography*, Society for Slovenian Studies Newsletter 2 (1974), 9–20.

⁴⁶ *Modalna roba adverba lanko v slovenščini*, ZFL 11 (1968), 125–135; „Чупа, Чупас *enodebelni čoln* – *V. ruščini i slovenščini*, Studies in Slavic Linguistics and Poetics, 63–68; *The Theme of the Greek Koine in the Concept of a Slavic Common Language and Matija Majar's Model*, American Contributions to the Sixth International Congress of Slavists, I, 199–226.

⁴⁷ *The Prosodic System of the Slovenian Declension*, ZFL 11 (1968), 257–266.

⁴⁸ *The Study of Slovene Dialects since the Second World War*, Oxford Slavonic Papers 6 (1973), 113–132.

⁴⁹ *From English to Slovenian: Problems in Translation Equivalents*, University Park, Pennsylvania (1970); *Slovenian Language on Minnesota's Iron Range: Some Sociolinguistic Aspects of Language Maintenance and Language Shift*, General Linguistics 16 (1976), 95–150.

⁵⁰ *Outline of Slovenian Morphology*, Pittsburgh (1969). Приказе су написали К. Е. Naylor (SEEJ 15 (1971), 102–104) и J. Paternost (General Linguistics) 11 (1971), 132–133.

⁵¹ Осим дисертација написаних до 1968. године (Р. Зримец, Џ. Патерност и Р. Ленчек), има још две: Frederick Foos, *The Phonology of Dragočajna Slovenian*, Vanderbilt University (1969) и Terry Merz, *The Morphology of Aspect in Russian and Slovenian*, The University of Chicago (1970).

⁵² *Serbo-Croatian and Slovenian Dekla 'Maiden'*, Xenia Slavica, 49–54.

логију деκлинације и конјугације⁵³; Бидвел је расправљао о морфологији именица⁵⁴, Марвин Кантор је третирао проблем аспекатске деривације уопште⁵⁵, а Маргарита Лазић – проблем префиксације позајмљених глагола⁵⁶. Ц. Х. Сконевелд (С. Н. van Schooneveld) још је раније дао прву анализу глагола на бази једне основе⁵⁷ и исто тако третирао значење аориста у српскохрватском језику⁵⁸. Ени Њуман (Anny Newman) радила је на глаголском систему⁵⁹ према Јакобсоновом моделу за руски, Р. Ленчек, осим својих радова о словеначком, испитивао је и неке проблеме из српскохрватског језика – „окрњену форму” императива и „дуалну морфологију” глагола⁶⁰. Проблеме српскохрватске синтаксе и ред речи испитивао је Вејлс Браун у својим подробним студијама⁶¹. К. Е. Нејлор је такође испитивао нека питања падежног система⁶². Интересантно је, међутим, да посебних радова о фонологији нема, осим оних што су укључени или у студије о морфонологији нпр. Нејлор (53), или студије о акцентима, нпр. Лехисте и Ивић (63), или у шири обим словенског контекста, нпр. Александер (7).

⁵³ *Morphophonemics of the Serbocroatian Declension*, IJSLP 12 (1969), 79–89; *Morphophonemics of the Serbocroatian Conjugation*, IJSLP 18 (1975), 83–92.

⁵⁴ *Serbocroatian Nominal Inflection*, Yugoslav-Serbocroatian-English Contrastive Project: Studies 2 (1970), 60–104; *Accent Patterns of the Serbo-croatian Noun*, Folia Linguistica 2 (1969), 18–23; *Two Morpho-Syntactic Patterns in Serbo-Croatian*, Language 45 (1969), 31–34.

⁵⁵ *Aspectual Derivation in Contemporary Serbo-Croatian*, The Hague – Paris (1972); *A Note on the Verbal Prefixes s-, sa-, su- in Serbo-Croatian*, SEEJ 16 (1972), 319–323.

⁵⁶ *Prefixation of Borrowed Verbs in Serbocroatian*, SEEJ 20 (1976), 50–59.

⁵⁷ *Serbocroatian Conjugation*, IJSLP 1/2 (1959), 55–69.

⁵⁸ *The Meaning of the Serbocroatian Aorist*, To Honor Roman Jakobson, Paris – The Hague (1967), 2126–2129.

⁵⁹ *The Grammatical Concept of the Serbo-Croatian Verb*, Xenia Slavica, 141–148.

⁶⁰ *Some Observations of the Truncated Forms of the Imperative in Serbocroatian*, JФ 30 (1973), 159–165; *A Note on the History of the Verbal Dual Morphology in Serbo-Croatian*, Xenia Slavica, 93–107.

⁶¹ Браун је написао низ радова о синтакси српскохрватског језика; ја ћу поменути само неколико штампаних ван Југославије. *Conjoined Questions and Conjoined Relative Clauses in English and Serbocroatian*, Yugoslav Serbo-Croatian Contrastive Project: Studies 3 (1971), 49–63 i Institut für deutsche Sprache, Forschungsberichte. 16. *Trends in Kontrastiver Linguistik*, Mannheim (1974), 161–177; *Conjoined questions and Conjoined Relative Clauses in Serbo-Croatian*, Festschrift for Morris Halle, New York (1973), 227–231; *On the Problem of Enclitic Placement in Serbo-Croatian*, Slavic Transformational Syntax, Ann Arbor, Michigan (1974), 36–52.

⁶² *On the Opposition Dative/Locative in Serbocroatian*, ZFL 14/1 (1971), 153–157.

Два подручја која су одувек изазивала интерес код Американаца, као и код Југословена, србохрватиста, јесу акцентологија и дијалектологија. У неким случајевима ова два подручја су била комбинована. На подручју акцентологије веома значајан допринос је рад Илзе Лехисте и Павла Ивића који су издали серију чланака о акустичким особинама српскохрватског акцента. Ова серија је у два дела: први, штампан на српскохрватском језику, изашао је у *Зборнику за филологију и лингвистику*, а други, на енглеском језику, изашао је у разним америчким и европским часописима⁶³. Едвард Парсл (Edward Purcell) такође је радио на акустичкој анализи акцента и његовом трајању⁶⁴. У једној веома спорној студији, Томас Магнер (Thomas Magner) и Ладислав Матејка су покушали да поново интерпретирају акценатски систем српскохрватског језика. Ова студија, која покушава да тзв. „Вук-Даничићев систем” стави у нову перспективу изазвала је питања код многих који су написали рецензије на ову књигу⁶⁵. Обојица су, осим тога, написали и друге радове о акценатским питањима.⁶⁶ Вејлс Браун⁶⁷ и К. Е. Нејлор⁶⁸ међу осталима учествовали су и у дискусији о акценатским проблемима. Ралф Вебер

⁶³ Чланци на српскохрватском објављени су у ЗФЛ 6 (1963); 8 (1965); 10 (1967); 12 (1969); 13 (1970); 15 (1973). Истовремено објавили су радове и на енглеском: *Some Problems Concerning the Syllable in Serbocroatian*, *Glossa* 1 (1967), 126–136; *Experiments with Synthesized Serbocroatian Tones*, *Phonetica* 26 (1972), 1–15; *Interaction between Tone and Quantity in Serbocroatian*, *Phonetica* 28 (1973), 182–190.

⁶⁴ *The Realization of Serbo-Croatian Accents in Sentence Environments: An Acoustic Investigation*, Hambrug (1973); *Acoustic Differentiation of Serbo-Croatian Accents in Statements*, *Phonetica* 24 (1971), 1–8; *A Model for Word Tone and Segmental Duration in Serbocroatian*, *Topics in Slavic Phonology*, 178–202.

⁶⁵ *Word Accent in Modern Serbo-Croatian*, University Park – London (1971). Приказе су написали Вејлс Браун (Wayles Browne) (*SEEJ* 15 (1972), 503–509), Герхард Невекловски (*Wiener slavisches Jahrbuch* 9 (1973), 94–104), и Драгољуб Петровић (*IJSLP* 21 (1975), 115–127).

⁶⁶ Магнер је написао *Post-Vukovian Accentual Norms in Modern Serbocroatian*, *American Contributions to the Sixth International Congress of Slavists. I*, The Hague – Paris (1969), 227–246 и Матејка чланак *О квантитету као саставу у стандардном српскохрватском језику*, *Slavica Lundensia I* (1973), 25–33.

⁶⁷ *Serbo-Croatian Accent*, *Phonology*, London (1973), 330–335 који је енглески превод његовог чланка *Српскохрватски акценати*, ЗФЛ 8 (1965), 147–151 (у сарадњи са J. D. McCawley). Он је такође приказао Матешићеву књигу *Der Wortakzent der serbokroatischen Schriftsprache* (Heidelberg) 1970 (*SEEJ* 15 (1971) 351–355).

⁶⁸ *On the Morphophonemic Hierarchy of Slavic Accentual Systems*, *Actes du Xième Congrès International des Linguistes*, Bucharest (1970) IV, 180–184.

(Ralph Weber), у својој докторској дисертацији, предложио је нову интерпретацију акцената и добио интересантне резултате⁶⁹.

Дијалектологија српскохрватског језика је привукла пажњу многих, међу њима: Р. Александер⁷⁰, А. Албина⁷¹, Виктора Фридмана⁷², Т. Магнера⁷³, К. Е. Нејлора⁷⁴, Биљане Шљивић-Шимшић⁷⁵, Саре Г. Томасон (Sarah G. Thomason)⁷⁶ и В. С. Килиана (V. S. Killian)⁷⁷. Треба споменути да њихово интересовање обухвата све дијалекатске групе: чакавски (Магнер, Нејлор, Томасон), кајкавски (Магнер), као и штокавски. И. Лехисте са Павлом Ивићем је радила на акценатским проблемима чакавских дијалеката⁷⁸, као и К. Е. Нејлор⁷⁹. Најубедљивији рад о српскохрватским

⁶⁹ *Word Accent in Serbocroatian, Including a Comparison with Russian*, докторска дисертација, The Ohio State University (1974).

⁷⁰ *Рефонологизација количества гласног в качестве в одном юговосточном сербском говоре*, Общеславянский лингвистический атлас, Материалы и исследования 1971, Москва (1974), 18–21 (у сарадњи са П. Ивићем).

⁷¹ *A Diachronic Study of Six Morphological Characteristics of the Šumadija-Vojvodina Dialect*, ЗФЛ 17/1 (1975), 160–177; *Икавизми у делима писаца из Војводине у преддуковској епоси*, ЗФЛ 15/2 (1972), 25–41.

⁷² *The Morphology of Case in South East Serbian Dialects*, Folia Slavica I (1976).

⁷³ *Jagić and the Varaždin Kajkavian Dialect*, Studies in Slavic Linguistics and Poetics in Honor of Boris O. Unbegaun, 97–106; *The Dialect of Split: A Preliminary Sketch*, Xenia Slavica, 125–132; *Kajkavian Koine*, Symbolae in honorem Georgi Y. Shevelov, 309–316; *Истраживање кајкавских дијалеката*, Хрватско загорје 1/i–iii (1969).

⁷⁴ *On the Nominal Categories of Čakavian*, ЗФЛ 11 (1968), 199–207; он је приказао и неке књиге о чакавским говорима, нпр. Милана Могуша, *Današnji senjski govor*, Senj (1966), IJSLP 13 (1970), 202–205 и Siegfried-a Tornow-a, *Die Herkunft der kroatischen Vlahen der südlichen Burgenlands*, Berlin–Wiessbaden (1971) (SEEJ 16 (1972), 266–268).

⁷⁵ *The Nominal Genitive Plural in the Serbokroatian Paštrovići Dialect in 16–18th Century Documents*, IJSLP 11 (1968), 64–75; *Notes on the History of the Possessive Pronoun-Adjectives njegov, njen and njihov in štokavian Serbokroatian*, IJSLP 20 (1975), 47–59.

⁷⁶ *Noun Suffixation in Serbocroatian Dialects*, докторска дисертација Yale University (1968); *A Fragment of Serbocroatian Declensional History*, Folia Slavica I (1976).

⁷⁷ *The History of Štokavian and Čakavian Declensional Systems, A Study in Contrastive Morphology*, докторска дисертација Columbia University (1968); *A Note on the Interplay of the Expression – Content Planes in the Diachrony of Serbo-Croatian Dialects*, Xenia Slavica, 85–91.

⁷⁸ *Акустични опис акценатског система једног чакавског говора*, Научни састанак слависта у Вукове дане: Реферати и саопштења 3 (1974).

⁷⁹ *A Contribution to the Discussion of the Novi*, ЗФЛ (1970), 252–255; *Notes on Čakavian Prosody*, Topics in Slavic Phonology, 152–166.

дијалектима је написала Р. Александер⁸⁰. Радове о неким дијакхроничним дијалекатским проблемима су написали Албин (71) и Томасон (76). Заправо, Албиново главно интересовање је у области историјске лингвистике, написао је низ радова који спадају у ово подручје⁸¹, као и радови Гојка Ружичића⁸².

Треба исто тако споменути важан српскохрватско-енглески речник Мортон Бенсона спремљен уз сарадњу Биљане Шљивић-Шимшић. Користан је за студенте, али неки рецензенти су ставили питања у разним правцима⁸³. Бенсон се такође интересује и за проблеме „формирања” књижевнојезичког стандарда⁸⁴.

Нека подручја која су била запостављена почела су у последње време да привлаче пажњу америчких слависта; то су историје књижевног језика, стилистика и поетика, и турски елементи у српскохрватском језику. На историји и развоју књижевног језика су радили Албин⁸⁵, Томас Батлер⁸⁶, К. Е. Нејлор⁸⁷, Олга Шопеј-Мортон (Olga Shopay-Morton)⁸⁸,

⁸⁰ *Torlak Accentuation*, München (1975).

⁸¹ Албин је написао огроман број радова о историји српскохрватског језика. Већина његових радова је објављена у Југославији – особито у ЗФЛ и *Прилозима проучавању језика*. Овде ћемо поменути само неколико објављених ван Југославије: *The Creation of the Slaveno-Serbski Literary Language*, *Slavonic and East European Review* 58 (1970), 483–491; *Syncretised Plural Forms of Personal Pronouns in -ta/mi in Serbo-Croat, Slavonic and East European Review* 51 (1973), 497–504.

⁸² *Из историје заменице трећег лица у српскохрватском*, *Serta Slavica in Memoriam Aloisii Schmaus, München* (1971), 640–644; *Хронологија губљења фонеме х у штокавским говорима*, *Slavia* 40 (1971), 78–79; *Један тобожњи заменички облик*, *ЗФЛ* 15/1 (1972), 241–242.

⁸³ *Serbocroatian-English Dictionary*, Philadelphia–Beograd (1971). Приказали су К. Е. Нејлор (SEEJ 16 (1972), 370–374) и Р. Александер (IJSLP 20 (1975), 130–136).

⁸⁴ *Покушај нормирања руског, енглеског и српскохрватског језика*, *ЈФ* 30 (1973), 31–42.

⁸⁵ *The Creation of the Slaveno-Serbski Literary Language*, в. бр. 81.

⁸⁶ *Jernej Kopitar's Role in the Serbian Language Vontroversy*, SEEJ 13 (1969), 479–488; *The Origins of the war a Serbian Language and Orthography*, *Harvard Slavic Studies* 5 (1970), 1–80.

⁸⁷ *The Search for a Croatian Literary Language in the 19th Century: Some Observations*, *Xenia Slavica*, 133–140; *Одзив на Вукове реформе српскохрватског језика код Хрвата у другој половини XIX века*, Научни састанак слависта у Вукове дане, Реферати и саопштења 3 (1974), 49–56.

⁸⁸ *A Description of the Language of the Serbskija noviny, 1791–1792*, докторска дисертација, The Ohio State University (1970); *Some Observations on the Orthography of the Serbskija noviny, 1791–1792*, *ЗФЛ*, 79–84.

и Бењамин Столц⁸⁹. Батлерова студија о изворима *Рата за српски језик и правопис* је међу најобимнијим радовима о овој теми написаним и у Југославији и у иностранству. Он је такође расправљао о стилистичким проблемима *Горског вијенца*⁹⁰, док се Ј. Крагалот бавила стилистичким функцијама коју турске позајмице имају у Андрићевом роману *На Дрини ћуприја*⁹¹, а Мерилин Шоберг (Marilyn Sjoberg) описала је стилистичку функцију аориста у истом роману⁹². Обе – Крагалот и Шоберг – такође су проучавале турцизме у српскохрватском језику у оквиру својих докторских дисертација⁹³. Крагалот је испитивала и фонолошке особине турцизама⁹⁴. У вези са овим радовима треба поменути чланак Карла Менгеса (K. Menges) о турцизмима у српскохрватском урађен с гледишта турколога⁹⁵.

На крају овог кратког прегледа америчких радова треба нагласити да је широки спектар једна од истакнутих црта америчког рада на српскохрватском и другим јужнословенским језицима. Углавном постоји тенденција да се чланци односе на велики број различитих подручја – историјску дијалектологију, морфологију и синтаксу, турцизме као стилистичко средство, итд. Треба још споменути једну другу тенденцију, тј. обичај да се јужнословенски језици третирају у широком оквиру – нпр. радови Станкјевича (8, 9, 10), Нејлора (15, 18, 68), Ленчека (12, 46) и др.

⁸⁹ *On the History of the Serbo-Croatian Diplomatic Language and its role in the Formation of the Contemporary Standard*, American Contributions to the Seventh International Congress of Slavists, I, The Hague – Paris (1973), 315–332; *Serbocroatian in the Works of Bartholomaeus Georjevits (Бартол Ђурђевић), A Reappraisal*, Xenia Slavica, 205–214.

⁹⁰ *The Linguistic Heterogeneity of Njegoš's Gorski vijenac*, Proceedings of the Pacific Northwest Conference on Foreign Languages, 23 (1972), 222–225; *The Structure and Function of Rhythm in Njegoš's Gorski vijenac (1847)*, Xenia Slavica, 33–40.

⁹¹ *The Stylistic Function of Turkish Loanwords in Ivo Andrić's Na Drini ćuprija*, Balkanistica, Occasional Papers in Southeast European Studies 2 (1975), 65–82.

⁹² *The Use of the Aorist Tense in Ivo Andrić's Novel, Na Drini ćuprija*, Xenia Slavica, 195–204.

⁹³ Дисертација Ј. Крагалот: *The Turkish Loan Words in Ivo Andrić's Na Drini ćuprija*, The Ohio State University (1969); и М. Шоберг: *The Turkish Loanwords in the Language of Aleksa Šantić*, The Ohio State University (1972).

⁹⁴ *On the Phonology of Turkish Loanwords in Serbocroatian*, Topica in Slavic Phonology, 127–139.

⁹⁵ *Türkisches Sprachgut in Serbokroatischen*, Ural-Altisches Jahrbuch 40 (1968), 135–144. Менгес је такође испитивао турцизме у бугарском: *Zum neuen Български етимологичен речник und den türkischen Elementen in Bulgarischen*, Zeitschrift für Balkanologie (1969/70), 55–83.

Извесни примери америчко-југословенске сарадње на пољу југославистике треба овде такође да буду споменути. Први случај те сарадње, који датира од 1961. год. јесте сарадња између Илзе Лехисте и Павла Ивића, која је дала серију радова о српскохрватским акцентима (в. н. 63). Други је случај са Yugoslav-American Contrastive Project (Југословенско-амерички контрастивни пројекат) у Институту за лингвистику у Загребу. Из овог пројекта је изашао велики број публикација у које су активно уложили свој напор и рад и два америчка научника Вејлс Браун и Ралф Вебер. Исто тако желео бих да поменем и сарадњу између К. Е. Нејлора и Јована Кашића у скупљању и публикавању информација о југословенској лингвистици на страни⁹⁶. Ова сарадња ће ускоро да укључи члана нове генерације америчких слависта кад Расел Волтер (Russel M. Walter) почне да помаже К. Нејлору.

У Сједињеним Државама има неколико научних друштава која се првенствено баве нацијама и народима југоисточне Европе. Најважније од ових је The American Association for Southeast European Studies (Америчко удружење за југоисточне европске студије), основано 1971. год. Постоји и The Bulgarian Studies Group (Друштво за бугаристику), основано 1971. године, и Society for Slovenian Studies (Удружење за словенистику), основано 1973. год. У оквиру ових група постоје – секције за лингвистику.

Амерички научници често сарађују и у југословенским часописима, као што су: *Зборник за филологију и лингвистику*, *Македонски језик*, *Сувремена лингвистика*, и др. Они такође активно учествују и на међународним састанцима као и на Научним састанцима слависта у Вукове дане у Београду, где се међу онима који су читали своје реферате налазе: А. Албин, И. Лехисте, Е. Станкјевич, Л. Р. Миклсен (L. R. Michelsen), К. Е. Нејлор, и др.

Све у свему, јасно је да постоји живо и активно интересовање за јужнословенске језике и лингвистику у САД. Може се са сигурношћу претпоставити да ће се ово интересовање још проширити и да у будућности можемо да се надамо новим достигнућима на ширем подручју југославистике.

⁹⁶ Прилози библиографији југословенске лингвистике на страни, ЗФЛ 6 (1963); 7 (1964); 9 (1966); 12 (1969); 13/1 (1970); 16/2 (1973).